

Gönderilme Tarihi (Submitted) : 18.04.2026
Revizyon Tarihi (Revised) : 04.06.2026
Kabul Tarihi (Accepted) : 05.06.2026

TURED
JOTOG

Turist Rehberlerinin Bilgi Düzeyleri ve Mübadele Mirasının Turistik Deneyime Aktarılmasındaki Rolü: Mustafapaşa Köyü Örneği*

The Knowledge Levels of Tourist Guides and Their Role in Transferring the Heritage of the Population Exchange into the Tourist Experience: The Case of Mustafapaşa Village

Güllüşah AKIN

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Türkiye
Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Faculty of Tourism, Turkey
E-Mail: gulsahakcan@gmail.com

Doç. Dr. Şule ARDIÇ YETİŞ

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Türkiye
Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Faculty of Tourism, Turkey
E-Mail: ardicsule@nevsehir.edu.tr

Öz

Amaç ve Önem: Çalışmada, Nevşehir'in Ürgüp ilçesine bağlı Mustafapaşa köyündeki mübadele ve sonrasındaki kültürel mirasın, Kapadokya'da yapılan turlarda nasıl yer bulduğunun ve bu sürecin turizmle bütünleşmesinin, bölgedeki turistik deneyim ve kültürel mirasın yaşatılması açısından taşıdığı önemin incelenmesi amaçlanmıştır. Rehberlerin, anlatım yapacakları konuları özümsemesi, tanıtımlarında tarafsız bir yorumlama becerisine sahip olması, turistlerin ziyaret ettikleri yerin tarihi ve kültürel değerlerini derinlemesine anlamalarına büyük katkı sağlamaktadır. Bu anlayış beraberinde turistlerin edinecekleri unutulmaz kültür turizmi deneyimi, tekrar ziyaret, referans yoluyla yeni ziyaretçilerin gelişi, Kapadokya' da konaklama surelerinin uzaması gibi çıktılarla yerel halkın ekonomik kalkınmasına fayda sağlar.

Yöntem: Belirlenen amaç doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği ile onbeş turist rehberinden veriler toplanmış ve toplanan bu verilerle içerik analizi yapılmıştır. Bu bağlamda, literatürde kültürel miras, Mustafapaşa ve rehberler üzerine yapılmış çalışmalar genel hatlarıyla incelenerek bir görüşme soru formu hazırlanmıştır. Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu, katılımcılara Mustafapaşa kültür mirasına ilişkin bilgi düzeylerini ölçmek amacıyla yirmi ifadeden oluşan bir bölüm ve demografik bilgilerinin yer aldığı on ifade olarak tasarlanmıştır.

Bulgular: Çalışma bulguları, rehberlerin Mustafapaşa hakkında bilgilerinin kısıtlı olduğu ve bu bilgilerinde genellikle yazılı kaynaklardan elde edildiği yönündedir. Ayrıca Mustafapaşa'nın yeterince tanıtılmadığı veya sınırlı bilgi ile aktarıldığı ortaya çıkarılmıştır. Yapılan görüşmelerle Mustafapaşa hakkında turist rehberlerinin bilgi düzeyleri, bilgi kaynakları, kültürel miras deneyimine yönelik ziyaretçilerin geri bildirimleri ve gelecekteki davranış niyetleri hakkında derinlemesine bilgiler tespit edilmiştir. Ayrıca Mustafapaşa'nın tanıtım yeterliliği ve rehber anlatımlarının Mustafapaşa'ya katkısı da detaylandırılmıştır.

Özgünlük/Bilimsel Katkı: Bu çalışma turist rehberler perspektifinden Mustafapaşa kültürel mirasını bölge turlarına adapte edilebilmesi odağıyla uygulayıcılara ve paydaşlara öneriler olarak pratik çıkarımlar sunmaktadır. Çalışmanın alana en önemli katkısı, Mustafapaşa kapsamında ziyaretçilerin bölgeye gelebilmesinde önemli bir aracı olan turist rehberlerin Mustafapaşa'ya ilişkin neler düşündükleri ile ilgili yol gösterici olmasıdır. Ayrıca Mustafapaşa özelinde bir çalışmaya literatürde yapılan incelemelerde görülmemesi alana bir diğer katkıyı oluşturmaktadır.

Atf için (for cited); Akın, G. ve Ardıç Yetiş, Ş. (2026). Turist Rehberlerinin Bilgi Düzeyleri ve Mübadele Mirasının Turistik Deneyime Aktarılmasındaki Rolü: Mustafapaşa Köyü Örneği, *Turist Rehberliği Dergisi*, 9(1), 33-52.

* TÜBİTAK 2209/A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destek Programı kapsamında desteklenmiştir.

Sınırlılıklar: Bu çalışma, öncelikle Mustafapaşa ile sınırlandırılmıştır. Saha araştırması 1 Eylül-30 Ekim 2025 arasında gerçekleştirilmiştir.

Uygulanabilirlik: Mustafapaşa'yı ziyaret eden ziyaretçilerin olumlu geri bildirimler yaptığı ancak bu bildirimlerin başkalarına tavsiye veya tekrar ziyaret niyeti gibi gelecek davranış eğilimlerini harekete geçirmediği yönündedir. Bu konuda tekrar tanıtım yetersizliği gündeme gelmektedir. Mustafapaşa'nın tanıtımının yapılması diğer ziyaretçilerin gittikleri ve memnun kaldıkları bir yeri anlatmalarında ve dolaylı tanıtım elçileri olmalarına katkı sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel miras, mübadele, turist rehberleri, Kapadokya Bölgesi.

Makale Türü: Araştırma makalesi

Abstract

Purpose and Importance: This study aims to examine how the cultural heritage of Mustafapaşa village in Ürgüp district of Nevşehir, resulting from the population exchange and its aftermath, is incorporated into tours of Cappadocia, and the importance of integrating this process with tourism in terms of preserving the tourist experience and cultural heritage in the region. Guides' understanding of the topics they will cover, and their ability to provide unbiased interpretations in their presentations, greatly contributes to tourists' in-depth understanding of the historical and cultural values of the places they visit. This understanding, in turn, benefits the local population through outcomes such as unforgettable cultural tourism experiences for tourists, repeat visits, referrals leading to new visitors, and extended stays in Cappadocia.

Methodology: In line with the defined objective, data was collected from fifteen tourist guides using the interview technique, a qualitative research method, and content analysis was performed on this data. In this context, studies on cultural heritage, Mustafapaşa, and guides in the literature were reviewed in general terms, and an interview questionnaire was prepared. The prepared semi-structured interview form was designed with a section of twenty statements to measure the participants' level of knowledge regarding Mustafapaşa's cultural heritage and a section of ten statements containing their demographic information.

Findings: The study findings indicate that tour guides have limited knowledge about Mustafapaşa, and this information is generally obtained from written sources. Furthermore, it was revealed that Mustafapaşa is not adequately promoted or is presented with limited information. Interviews provided in-depth insights into the guides' knowledge levels about Mustafapaşa, their sources of information, visitor feedback regarding the cultural heritage experience, and future behavioral intentions. The study also detailed the adequacy of Mustafapaşa's promotion and the contribution of guide narratives to the town.

Originality/Value: This study offers practical insights and recommendations to practitioners and stakeholders, focusing on adapting Mustafapaşa's cultural heritage to regional tours from the perspective of tourist guides. The most significant contribution of this study is its guidance on what tourist guides, who are crucial intermediaries in bringing visitors to the region, think about Mustafapaşa. Furthermore, the lack of a similar study specifically on Mustafapaşa in the literature constitutes another valuable contribution to the field.

Limitations: This study was primarily limited to Mustafapaşa. Field research was conducted between September 1 and October 30, 2025.

Implications: While visitors to Mustafapaşa provide positive feedback, this feedback doesn't necessarily lead to recommendations or repeat visits. This highlights a lack of effective promotion. Promoting Mustafapaşa would encourage other visitors to share their experiences and positive impressions, effectively acting as ambassadors for the town.

Keywords: Cultural heritage, population exchange, tourist guides, Cappadocia Region.

Paper Type: Research article

Giriş

Kapadokya Bölgesi, tarihi ve kültürel derinliğiyle Türkiye'nin en önemli turistik bölgelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bu bölge hem doğal güzellikleriyle hem de benzersiz kültürel yapılarıyla dikkat çekmektedir. Kapadokya'nın en bilinen ve etkileyici özelliği olan peri bacaları, volkanik tüf kayalarının zamanla erozyona uğraması sonucu oluşmuştur. Bu doğal yapılar, tarih boyunca hem ibadet alanı hem de barınak olarak kullanılmıştır. Günümüzde ise peri bacaları, otantik bir atmosfer sunarak, çoğu restore edilip dekore edilerek konaklama tesisleri, restoranlar, kafeler ve çeşitli dükkânlar gibi farklı ticari alanlara dönüştürülmüştür. (Akdağ & Sayar, 2020). Bölge peribacalarının yanı sıra kültürel dokusu ile de dikkat çekmektedir.

1923'te Lozan Antlaşmaları sonrası görüülen nüfus mübadelesi, Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında, Türkiye ve Yunanistan arasında gerçekleştirilen zorunlu nüfus değişimidir (Özgün & Hamaloğlu, 2019). Bu süreç, Türk ve Yunan halklarının karşılıklı olarak yer değiştirmesine ve yerleşim yerlerinin kültürel yapılarının köklü şekilde değişmesine yol açmıştır (Aysal, 2017). Kapadokya, bu sürecin etkilerinin en yoğun yaşandığı bölgelerden biridir. Kapadokya Bölgesi'nde mübadele öncesinde Rumlar, Ermeniler ve Türkler bir arada dostluk içerisinde yaşamış, birbirlerinin gelenek ve göreneklerine saygı duymuşlardır (Balta, 2007). Bu kapsamda geçmişte farklı milletlerin bir arada yaşamaları ve mübadele sonrası bölgenin sosyal ve kültürel dokusunu hiç şüphesiz çeşitlendirmiştir.

Bölgede bu kültürel dokunun yaşadığı ve bir kültür mozağı olarak sunulan yerlerden biri de mübadeleye kadar "Sinassos" adıyla bilinen bir Rum köyü yeni ismiyle Mustafapaşa Köyü'dür. (Ardıç Yetiş, 2015). Kapadokya'nın önemli yerleşim alanlarından biri olan Mustafapaşa Köyü, 1923'teki nüfus mübadelesinin (Bozdağlıoğlu, 2017) etkilerinin günümüze kadar taşındığı, zengin bir kültürel mirasa sahip yerleşim yeridir. Köy mimari ve sosyal yapısı ile halkının yaşam tarzıyla Yunan kültürünün izlerini taşıyan zengin bir yapıya sahipti (Berk, 1990). Mübadele sonrasında, Yunanlılar bölgeden ayrılırken, buraya yerleşen Türkler, farklı bir kültürel geçmişe sahip olmalarına rağmen, önceki sakinlerin miras bıraktığı kültürel ve mimari değerleri korumaya devam etmişlerdir (Orakçı, 2018). Bugün, Mustafapaşa'nın dar sokaklarında ve taş evlerinde bu miras hem görsel hem de toplumsal açıdan canlı bir şekilde yaşatılmaktadır.

Öte yandan Mustafapaşa'da mübadele sonrası miras, sadece somut kültürel miras unsuru olan mimari öğelerle sınırlı kalmamış, aynı zamanda folklorik gelenekler yemek kültürü, dil ve inanç sistemlerinde de kendini göstermektedir. Köydeki eski Rum evleri, taş yapılar ve özgün mimari detaylar, bu kültürel geçişi ve katmanlaşmayı yansıtan önemli öğelerdir (Pekak, 2009). Ayrıca, mübadele sonrası köye yerleşen Türk nüfusunun, eski Yunan kültürüne dair izleri ve anıları yaşatmaya yönelik çabaları da önemli bir yer tutmaktadır. Örneğin, köydeki yerel halk, hala bazı eski mübadele yemeklerini pişirmekte ve eski gelenekleri sürdürmektedir. Dolayısıyla mübadele yerleşimlerin sosyo-kültürel yapısını değiştirirken, aynı zamanda yeni kültürel öğelerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Bu mirasın korunması ve yaşatılması, özellikle turizm sektörü açısından büyük bir önem taşımaktadır. Turistlerin bölgeye ilgi göstermesinin sebeplerinden biri, bu çeşitliliğin ve kültürel derinliğin keşfedilmesidir. Turistlerin bölgeye geldikleri andan itibaren yanlarında hem bir tanıtım elçisi hem de refakatçi olarak turist rehberleri yer almaktadır (Rabotic, 2010). Bölgede yapılan turlarda turist rehberleri, turistlere sadece bölgenin doğal güzelliklerini değil, aynı zamanda tarihi ve kültürel zenginliklerini de sunmaktadır. Mustafapaşa Köyü, Kapadokya'nın turistik haritasında önemli bir yer tutmakta ve turist rehberleri, bu köydeki mübadele mirasını gezilerde vurgulamaktadır. Rehberler turistlere sadece mübadeleye dair anlatılar, yerel halkın yaşadığı duygusal süreçler ve köyün tarihindeki dönüm noktalarına ilişkin bilgiler vermekle kalmaz, aynı

zamanda köyün mikro-gastronomik unsurlarını da tanıtmaktadırlar. Buradan hareketle bu çalışmada, Mustafapaşa Köyü'ndeki mübadele ve sonrasındaki kültürel mirasın, Kapadokya'da yapılan turlarda nasıl yer bulduğunun ve bu sürecin turizmle bütünleşmesinin, bölgedeki turistik deneyim ve kültürel mirasın yaşatılması açısından taşıdığı önemin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Çalışmada, Mustafapaşa Köyü'ndeki mübadele ve sonrasındaki kültürel mirasın, Kapadokya'da yapılan turlarda nasıl yer bulduğunun ve bu sürecin turizmle bütünleşmesinin, bölgedeki turistik deneyim ve kültürel mirasın yaşatılması açısından taşıdığı önemin incelenmesi amaçlanmaktadır. Özellikle, mübadele sonrası köyün kültürel dokusunun nasıl korunduğu ve bu mirasın turist rehberleri tarafından nasıl aktarıldığı bu çalışmanın temel odağını oluşturmaktadır. Mustafapaşa Köyü'nde yaşanan mübadele sürecinin ardından köyde oluşan kültürel miras, hem köy halkı hem de turistler için önemli bir kimlik taşıyan öge haline gelmiştir. Bu mirasın, Kapadokya'daki turlar aracılığıyla turistlere nasıl sunulduğu ve turist rehberlerinin bu kültürel öğeleri nasıl tanıttığı da araştırılacak bir diğer önemli konu olmuştur. Literatürde turist rehberlerinin ev sahibi toplum ile turist arasında kültür elçisi rolünü benimsediğini ve ev sahibi toplumun kültürünü turistlere yansıtanın rehberin temel rolü olduğu vurgulanmaktadır (Cohen, 1985; Çorman & Balcı, 2025; Güzel & Köroğlu, 2014; Huang vd., 2010; Köroğlu & Güzel, 2022; Rabotic, 2011; Séraphin, 2013; Sert & Şalvarcı, 2020; Tsaur vd., 2019; Yu vd., 2002; Yu vd., 2004). Cohen'in ifade ettiği gibi (1985), kültür elçiliği esasen turistlerin ilgisini çekecek düşünceleri iletmek ve ev sahibi toplum ile turistler arasında bir bağ kurulmasına yardımcı olmak anlamına gelmektedir.

Çalışmanın temel amacı dışında bir diğer amacı ise, Kapadokya Bölgesi'nde faaliyet gösteren turist rehberlerinin Mustafapaşa Köyü'ndeki mübadele geçmişini turistlere nasıl aktardığını incelemektir. Rehberlerin, mübadeleye dair anlatıları nasıl oluşturdukları, hangi bilgi ve anlatım tekniklerini kullandıkları, turistlerin bu bilgileri nasıl algıladığı da ele alınacaktır. Rehberin, iyi bir yorumlama becerisine sahip olması, turistlerin ziyaret ettikleri yerin tarihi ve kültürel değerlerini derinlemesine anlamalarına büyük katkı sağlamaktadır (Yu vd. 2002: 75). Etkili bir rehberlik, yalnızca bilgi aktarmakla sınırlı kalmaz; bunun yanı sıra, turistlerin hem zihinsel hem de duygusal olarak etkileşimde bulunmalarını teşvik etmektedir. Başarılı bir yorumlama için rehberin, bilgi aktarımının ötesinde bazı önemli niteliklere sahip olması beklenmektedir (Çokal & Aslan, 2016). İlk olarak, rehberin ziyaret edilen yere karşı bir tutku ve sempati geliştirmesi, bu duyguların aktarılması turistlerin mekânla duygusal bir bağ kurmasına olanak tanımaktadır. İkinci olarak, rehberin öykü anlatma ve yaratma becerisi, mekânın veya olayın anlatısını daha etkileyici ve akılda kalıcı hale getirmektedir. İyi bir öykü, turistlerin deneyimlerini derinleştirirken, aynı zamanda yerin kültürel ve tarihi bağlamını daha zengin bir şekilde sunabilmektedir (İli vd., 2022). Son olarak, rehberlerin canlı bir betimleme yapabilmesi ve aynı zamanda mizah duygusu taşıması, ziyaretçilere yalnızca bilgi sunmakla kalmaz, aynı zamanda onları eğlendirir ve ilgi düzeylerini yüksek tutabilmektedir. Bu unsurların birleşimi, rehberlerin turistik deneyimi anlamlı kılması dışında, kültürel mirasın daha etkin bir şekilde aktarılmasını sağlamaktadır (Güzel, 2007: 24).

Bu bağlamda, turist rehberlerinin Mustafapaşa'nın sahip olduğu kültürel mirası aktarırken kullandıkları yöntemlerle, turistlerin deneyimlerini daha derinlemesine yaşamalarında nasıl katkı sağladığına dair çıkarımlarda bulunulmuştur. Ayrıca bu çalışma, mübadele mirasının turizmle olan etkileşimini de ele alınmıştır. Mübadeleye ait kültürel öğelerin, turistik turlar aracılığıyla nasıl yaşatıldığı ve turistlerin bu öğeleri nasıl deneyimlediği incelenmiştir. Bu süreçte, mübadele mirasının sadece bir kültürel değer olarak kalmayıp, aynı zamanda turizm yoluyla nasıl bir ekonomik ve sosyal katkı sağladığına dair bulgular elde edilmiştir. Böylece, turizmle kültürel miras arasındaki ilişki, her iki alanın birbirini nasıl desteklediği ve bu sürecin yerel ekonomiye olan etkileri de araştırılmıştır.

Sonuç olarak bu çalışma, Mustafapaşa Köyü'ndeki mübadele mirasının, turizmle bütünleşerek yalnızca ekonomik bir faaliyet olarak değil, kültürel mirasın korunması ve aktarılması açısından da önemli bir dinamik olduğunu vurgulamayı amaçlamaktadır. Kapadokya Bölgesi'nde turlarda aktif olarak görev alan turist rehberleri kültürel mirasın yaşatılmasında çok önemli rolü olan turizm sektörü paydaşlarıdır ve bu araştırma aynı zamanda turist rehberlerinin kültürel mirası koruma ve yaşatma bağlamındaki çok önemli olan rollerinde farkındalık yaratacaktır. Bu kapsamda, bu çalışmanın uygulama açısından amacı Kapadokya turları kapsamında Mustafapaşa mübadele sonucu kültürel mirası deneyim boyutlarının belirlenerek bunlara ilişkin tanıtım faaliyetlerini yürütmelerine olanak sağlamaktır.

1. Yöntem

Çalışmada, Mustafapaşa Köyü'ndeki mübadele ve sonrasındaki kültürel mirasın, Kapadokya'da yapılan turlarda nasıl yer bulduğunun ve bu sürecin turizmle bütünleşmesinin, bölgedeki turistik deneyim ve kültürel mirasın yaşatılması açısından taşıdığı önemin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda çalışmada temel araştırma sorusu, Kapadokya'da mübadele ile bir kültür mozağı oluşturan Mustafapaşa Köyü'nün bölge turizminde daha fazla yer alabilmesi için neler yapılabileceğidir. Bu doğrultuda Mustafapaşa Köyü'nün kültürel mirasının turizmde lokomotif paydaşlardan biri olan turist rehberlerinin görüşlerinin detaylı bir şekilde incelenmesi ve rehberlerin görüşleri alınarak Mustafapaşa Köyü'nün bölge turizminde daha fazla yer almasına ilişkin derinlemesine bilgiler elde edilmesi hedeflenmektedir. Bu hedef doğrultusunda rehberlerden görüşlerinin derinlemesine incelenmesi ve katılımcıların Mustafapaşa hakkında görüşleri alınarak bölge turizm faaliyetleri içerisinde Mustafapaşa'nın nasıl değerlendirilebileceğine ilişkin derinlemesine bilgiler elde edilebilmesi beklenmektedir. Çalışmanın evrenini Nevşehir'de faaliyet gösteren turist rehberleri oluşturmaktadır. Bu kapsamda çalışma en az beş yıl turist rehberliği yapmış ve Mustafapaşa Köyü'ne düzenlenen turlara eşlik eden rehberlerden bir örneklem oluşturulmuş ve amaçlı örneklem ile yürütülmüştür. Katılımcılardan elde edilen görüşlerin çok yönlü değerlendirilebilmesi için nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Bilindiği gibi nitel araştırma, insanların sosyal yaşamlarını nasıl şekillendirdiklerini, gerçekliği nasıl algıladıklarını ve bu algıları nasıl oluşturduklarını anlamak için kullanılan bir yöntemdir (Merriam, 2018). Bu tür araştırmalar, keşif amaçlı yapılan çalışmalardır.

Çalışmanın amacı doğrultusunda çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme (mülakat) tekniği kullanılmıştır. Görüşme, nitel veri toplama araçlarından biridir ve veri toplama sürecinde, yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle açık uçlu sorular tercih edilmiştir. Bu yöntem, araştırmacılara görüşme öncesinde belirledikleri soru seti veya konu başlıkları doğrultusunda rehberlik etmektedir (Gürbüz & Şahin, 2015). Bu bağlamda, literatürde kültürel miras, Mustafapaşa ve rehberler üzerine yapılmış çalışmalar genel hatlarıyla incelenerek bir görüşme soru formu hazırlanmıştır (Cohen, 1985; Çokal & Aslan, 2016; Çorman & Balcı, 2025; Güzel & Köroğlu, 2014; Huang vd., 2010; Köroğlu & Güzel, 2022; Rabolic, 2011; Séraphin, 2013; Sert & Şalvarcı, 2020; Sümbül & Karaman, 2020; Toker, 2011; Tsaur vd., 2019; Yu vd., 2002; Yu vd., 2004). Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu, katılımcılara Mustafapaşa kültür mirasına ilişkin bilgi düzeylerini ölçmek amacıyla 20 ifadeden oluşan bir bölüm ve demografik bilgilerinin yer aldığı ifadeler şeklinde tasarlanmıştır. Hazırlanan olası görüşme soruları araştırmacılar tarafından tekrar incelenmiş ve konuda uzman görüşü alınarak öneriler doğrultusunda gerekli düzeltmelerle nihai görüşme soru formu hazırlanmıştır. Görüşmelere başlanmadan önce soru formunun bilimsel etiğe uygunluğunu tespit edebilmek amacıyla gerekli olan etik kurul izni, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 14.05.2025 tarih ve 2500044428 karar numarası ile alınmıştır.

Saha araştırması için 1 Eylül-30 Ekim 2025 arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar, öncelikle bir katılımcı listesi hazırlamış ve bu listedeki kişilerle iletişime geçerek konuyu hakkında bilgi verilmiş ve katkı sunabilmelerine ilişkin teklifte bulunulmuştur. Olumlu dönüş yapan katılımcılara bir görüşme takvimi doğrultusunda görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmelerin kayıtlarını öncelikle yazılı hale getirecek ve ardından bu kayıtlar üzerinde dikkatlice dinlemeler yaparak karşılıklı kontroller gerçekleştirecektir. Bu süreçte, elde edilen veriler üzerinde içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi, mesajların içerdiği belirgin işaretleri temel alarak, içeriğin çeşitli yönleri hakkında betimsel bilgiler elde etmek amacıyla kullanılan bir araştırma tekniğidir. Bu analiz yöntemi, belirli iletilerin ortaya çıkma sıklığını nesnel ve güvenilir gözlemlerle tespit etmeyi mümkün kılmaktadır (Camprubí & Coromina, 2016: 134). İçerik analizine dayalı olarak elde edilen bulgular, çalışmanın uygulanabilirliğini artırmak için önerilerde bulunulmasına ve Mustafapaşa Köyü' nün sahip olduğu kültürel mirasın sürdürülebilir bir anlayışla turizmde yer almasına ilişkin bir yol haritası oluşturulmasına olanak sağlayacaktır.

Nitel araştırmalarda, sonuçların doğruluğu ve güvenilirliği açısından geçerlilik ve güvenilirlik önemli birer unsurdur. Geçerlilik, çalışma sonuçlarının doğruluğunu ifade ederken, güvenilirlik, elde edilen sonuçların tekrar edilebilirliğini ve tutarlılığını ifade etmektedir. Bu bağlamda, yapılan mülakatlardan elde edilen verilerdeki benzerlikler, bulguların güvenilirliğini artırmaktadır (Altunışık vd., 2010). Katılımcıların yanıtlarının ve ifadelerinin tutarlılığı, araştırma sonuçlarının daha güvenilir olmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca, araştırmanın geçerliliğini güçlendiren bir diğer faktör ise, araştırma alanına yakınlık ve yüz yüze görüşmeler aracılığıyla doğrudan etkileşimde bulunma fırsatıdır. Olayların doğal ortamında gerçekleştirilen veri toplama süreçleri, elde edilen verilerin doğruluğunu teyit etme ve ek bilgiler toplama imkânı sunmaktadır. Bahsedilen unsurlar, nitel araştırmalarda verilerin doğruluğunu ve güvenilirliğini artıran önemli unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Güvenilirlik açısından ise, çalışma sürecinde kabul edilebilirlik, genelleme yapılabilirlik, tutarlılık ve doğrulanabilirlik gibi kıstaslar ön plana çıkmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu kavramlar, araştırmanın bilimsel niteliğini ve geçerliliğini destekleyen unsurlardır. Çalışmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla, verilerin analizi ve yorumlanmasında kullanılan kodlama sürecinde, kodlayıcılar arasında anlaşma sağlanacak ve alan uzmanlarına başvurularak danışma stratejileri uygulanacaktır. Bu strateji, çalışmanın iç tutarlılığını ve geçerliliğini sağlamada kritik bir rol oynamaktadır. Böylece, çalışmanın bulgularının güvenilirliği artırılacak ve uygulamaya yönelik sonuçların doğruluğu pekiştirilecektir.

2. Bulgular

2.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler

Çalışmada en az beş yıl turist rehberliği yapmış ve Mustafapaşa Köyü' ne düzenlenen turlara eşlik eden tur rehberleri örneklemini üzerinden görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeye katılmayı kabul eden 15 tur rehberi ile kendilerini rahatça ifade edebilecekleri için genel olarak araştırmacının ofisinde olmak üzere görüşmeler yüz yüze yapılmıştır. Görüşmelerde öncelikle kendilerini tanıtmaları istenmiştir. Görüşmecilerin mahremiyeti ve gizliliği ön planda tutularak her birine K1, K2, K3 vb. gibi isimler verilmiş ve etin içinde verilen alıntılar bu isimlerle aktarılmıştır. Bu kapsamda Tablo 1'de katılımcıların demografik bilgileri verilmiştir.

Tablo 1
Katılımcı Rehberlere Ait Genel Tanımlayıcı Bilgiler

Katılım No	Cinsiyet	Yaş	Medeni Durum	Eğitim	Ortalama Gelir	Toplam Rehberlik Deneyimi	Kokartının Durumu	Rehberlik Dili
K1	Erkek	35	Evli	Önlisans	50.000 TL	10 Yıl	Ülkesel	İngilizce,
K2	Erkek	40	Evli	Lisans	70.000 TL	17 Yıl	Ülkesel	İspanyolca
K3	Kadın	41	Evli	Lisans	70.000 TL	19 yıl	Ülkesel	İngilizce
K4	Erkek	42	Evli	Lisans	90.000 TL	17 yıl	Ülkesel	İspanyolca
K5	Erkek	40	Evli	Lisans	70.000 TL	9 yıl	Bölgesel	İngilizce
K6	Erkek	45	Bekâr	Lisans	110.000 TL	16 yıl	Ülkesel	İngilizce
K7	Kadın	39	Evli	Lisans	100.000 TL	15 yıl	Ülkesel	İngilizce
K8	Kadın	33	Bekâr	Lisans	100.000 TL	5 yıl	Ülkesel	İngilizce İspanyolca
K9	Kadın	39	Evli	Lisans	100.000 TL	10 yıl	Bölgesel	İngilizce
K10	Erkek	56	Evli	Lisans	90.000 TL	25 yıl	Ülkesel	İngilizce
K11	Erkek	35	Bekâr	Lisans	80.000 TL	5 yıl	Ülkesel	Japonca Fransızca,
K12	Erkek	48	Bekâr	Lisans	80.000 TL	19 yıl	Ülkesel	İtalyanca İspanyolca
K13	Erkek	36	Evli	Önlisans	150.000 TL	10 yıl	Ülkesel	İngilizce
K14	Kadın	27	Bekâr	Lisansüstü	80.000 TL	5 Yıl	Bölgesel	Fransızca
K15	Erkek	44	Evli	Lisansüstü	80.000 TL	5 Yıl	Bölgesel	Japonca

Tablo 1 incelendiğinde, katılımcı turist rehberlerinin % 33 kadın, % 67 erkek olduğu görülmüştür. Turist rehberlerinin yaş dağılımları bakıldığında % 6.7' si 20-31 yaş aralığında, % 53.3' ü 31-40 yaş aralığında, % 33.3' ü 41-50 yaş aralığında ve % 6.7'si 51 yaş ve üzerinde bulunmaktadır. Turist rehberlerinin % 33' ü bekâr, % 67'si ise evlidir. Eğitim durumları incelendiğinde, turist rehberlerinin % 13'ü önlisans, % 74'ü lisans ve % 13'ü lisansüstü programlardan mezun olmuştur. Turist rehberlerinin % 6,6'sı lisans, % 40'ı lisans, % 13,3'ü lisansüstü programlardan mezun olmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğu (%87) önlisans ya da lisans eğitimi turizm rehberliği alanında tamamlamış ve gerekli koşulları sağlayarak mesleğe başlamıştır. Katılımcıların az bir kısmı (%13) farklı bir lisans eğitimi sonrasında Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın açmış olduğu turizm rehberliği kursu sonrası çalışma kartı alarak mesleğe başlamıştır. Çalışma kartı dillerine bakıldığında rehberler en fazla İngilizce (%53.3) olmak üzere, İngilizce ve İspanyolca (%20), Japonca (% 13.3), Fransızca (%6.7) ve Fransızca, İtalyanca ve İspanyolca (%6.7) dillerinde hizmet vermektedir. Çalışma alanlarına göre turist rehberlerinin % 26.6'sı bölgesel, % 73.4'ü ülkesel düzeyde çalışmaktadır. Bunun dışında turist rehberlerinin % 53.4 'ü 5-10 yıl, % 13.4 'ü 11-16 yıl ve % 26.6'sı 17-22 yıl ve % 6.6'sı 23 yıl üzeri zaman zarfında mesleği icra etmektedir.

2.2. Turist Rehberlerinin Bilgi Düzeyleri ve Mübadele Mirasının Turistik Deneyime Aktarılmasındaki Rolüne İlişkin Analizler

Araştırma sonucunda 12 ana tema ve 30 alt tema belirlenmiştir. Belirlenen bu ana tema ve alt temalar iki kodlayıcı tarafından araştırma verilerinin birkaç kez okunarak kategorileştirilmesi sonucu elde edilmiştir. İki kodlayıcı verileri kategorilere ayırarak elde ettikleri başlıkları karşılaştırmış ve Tablo 2'deki nihai halini vermişler ve tanımlamışlardır. Bu tablo araştırmanın yol haritası niteliği taşımakta ve veriler okuduğundan herhangi bir kodlayıcı tarafından benzer anlam çıkarılmasına olanak tanımaktadır. Kategorilere ayırma ve tanımlama işlemi bittikten sonra veriler MAXQDA yazılımına veriler aktarılmış tabloda belirlenen yol haritası üzerinden veriler tek tek kodlanmıştır. Bu ana temaların altında konuya ilişkin alt temalar ve açıklamalara yer verilmiş olup Tablo 2'de özetlenmiştir.

Tablo 2
Tema ve Alt Temalara İlişkin Açıklamalar

Ana Temalar	Alt Temalar	Açıklamalar
Mustafapaşa Hakkında Rehberlerin Bilgi Düzeyi	Bilgi sahipliği	Rehberin Mustafapaşa Köyü hakkında ayrıntılı bilgiye sahip olduğunu ifade etmektedir
Anlatım İçeriği	Bilgi kaynakları	Bilginin eğitim, deneyim, yerel halk, akademik kaynaklar, kişisel araştırma vb. yollarla elde edilmesini ifade etmektedir.
	Tarihi unsurlar	Bilginin eğitim, deneyim, yerel halk, akademik kaynaklar, kişisel araştırma vb. yollarla elde edilmesini ifade etmektedir.
	Kültürel unsurlar	Köyün tarihi geçmişi, eski adı, tarihi olayları ifade etmektedir.
Mesleki Kazanımlar	Gastronomi	Gelenekler, mimari yapı, yaşam tarzı, yerel halkın kültürünü ifade etmektedir.
	El sanatları	Yöresel yemekler, tadım deneyimleri ifade etmektedir.
	Ünlü kişiler	Yerel üretimler, el işi ürünleri ifade etmektedir.
Anlatımda Kullanılan Kaynaklar	Mesleki gelişim	Rehberlik becerilerinin artması, anlatım zenginliği ifade etmektedir.
	Turist memnuniyeti	Turistlerin ilgisi, memnuniyet artışını ifade etmektedir.
Turist Geri Bildirimleri	Profesyonel tatmin	Rehberin kendini daha yetkin hissetmesini ifade etmektedir.
	Resmî kaynaklar	Kitaplar, akademik yayınlar, eğitim materyallerini ifade etmektedir.
Yerel Kültür Bilgisinin Turizme Katkısı	Yerel kaynaklar	Yerel halk, esnaf, sözlü anlatımları ifade etmektedir.
	Kişisel deneyim	Bireysel gözlem ve tecrübeleri ifade etmektedir.
Gelecek Davranış Niyetleri	Olumlu geri bildirim	Beğeni, ilgi, merak, teşekkür gibi hisleri ifade etmektedir.
	Olumsuz geri bildirim	İlgi eksikliği, zaman yetersizliği, beklenti karşılanmaması gibi hisleri ifade etmektedir.
Tanıtım Faaliyetleri	Turistik çekicilik	Ziyaretin daha anlamlı ve ilgi çekici hale gelmesini ifade etmektedir.
	Sürdürülebilir turizm	Kültürel değerlerin korunması ve aktarılmasını ifade etmektedir.
Rehberlerin Yerel Değer Bilgisi	Anlatımdan fayda	Bilgilendirmenin turist için yararlı bulunmasını ifade etmektedir.
	Duygusal etki	Etkilenme, hayranlık, merak duygularını ifade etmektedir.
Geliştirme Önerileri	Öncesi-sonrası algı	Ziyaret öncesi beklenti ile ziyaret sonrası düşünceleri ifade etmektedir.
	Tekrar ziyaret	Yeniden gelme isteğini ifade etmektedir.
Gastronomi Deneyimi	Tavsiye etme	Başkalarına önermeyi ifade etmektedir.
	Tanıtm eksikliği	Köyün yeterince bilinmediği düşüncesini ifade etmektedir.
Gastronomi Deneyimi	Tanıtm yeterliliği	Mevcut tanıtımın yeterli bulunmasını ifade etmektedir.
	Bilgi yeterliliği	Rehberlerin yerel değerleri iyi bildiği görüşünü ifade etmektedir.
Gastronomi Deneyimi	Bilgi yetersizliği	Bilgi eksikliği veya yüzeysel anlatımı ifade etmektedir.
	Tanıtm önerileri	Etkinlikler, organizasyonlar, pazarlama gibi tavsiyeleri ifade etmektedir.
Gastronomi Deneyimi	Tur içeriği önerileri	Rota, süre, anlatım çeşitliliğini ifade etmektedir.
	Yemek dâhil turlar	Öğle yemeği veya tadım yapılmasını ifade etmektedir.
Gastronomi Deneyimi	Yemek önerisi	Yöresel yemeklerin turistlere önerilmesini ifade etmektedir.

Tablo 2'deki ana tema ve alt temalar; "Mustafapaşa hakkında rehberlerin bilgi düzeyi, anlatım içeriği, mesleki kazanımlar, anlatımda kullanılan kaynaklar, turist geri bildirimleri, yerel kültür bilgisinin turizme katkısı, turist deneyimi ve algısı, gelecek davranış niyetleri, tanıtım faaliyetleri, rehberlerin yerel değer bilgisi, geliştirme önerileri ve gastronomi deneyimi" şeklinde kategorize edilmiştir. Belirlenen ana temaların altında konuya ilişkin alt temalar oluşturulmuştur. Mustafapaşa hakkında rehberlerin bilgi düzeyi ana teması bilgi sahipliği ve bilgi kaynakları; anlatım içeriği ana teması tarihi unsurlar, kültürel unsurlar, gastronomi, el sanatları ve ünlü kişiler; mesleki kazanımlar ana teması mesleki gelişim, turist memnuniyeti ve profesyonel tatmin; anlatımda kullanılan kaynaklar ana teması resmî kaynaklar, yerel kaynaklar ve kişisel deneyim; turist geri bildirimleri ana teması olumlu geri bildirim ve olumsuz geri bildirim; yerel kültür bilgisinin turizme

katkısı ana teması turistik çekicilik ve sürdürülebilir turizm; turist deneyimi ve algısı ana teması anlatımdan fayda, duygusal etki ve öncesi–sonrası algı; gelecek davranış niyetleri ana teması tekrar ziyaret ve tavsiye etme; tanıtım faaliyetleri ana teması tanıtım eksikliği ve tanıtım yeterliliği; rehberlerin yerel değer bilgisi ana teması bilgi yeterliliği ve bilgi yetersizliği; geliştirme önerileri ana teması tanıtım önerileri ve tur içeriği önerileri; gastronomi deneyimi ana teması yemek dâhil turlar ve yemek önerisi alt temalarından oluşturmuş. Belirlenen ana tema ve alt temalara göre kodlamalar yapılmıştır. Görüşmecilerden elde edilen veriler göre toplamda 332 kod ve her bir kodun altında yer alan temalara göre kod sayıları verilmiştir. Bu kapsamda hazırlanan ana Tema ve alt temalara ait frekans dağılımı Tablo 3’te belirtilmiştir.

Tablo 3
Ana Tema ve Alt Temalara İlişkin Frekans Değerleri

Kod Sistemi	Frekans	Kod Sistemi	Frekans
Mustafapaşa Hakkında Rehberlerin Bilgi Düzeyi	14	Turist Geri Bildirimleri	32
Bilgi sahipliği	12	Olumlu geri bildirim	28
Bilgi kaynakları	2	Olumsuz geri bildirim	4
Anlatımda Kullanılan Kaynaklar	38	Mesleki Kazanımlar	27
Resmî kaynaklar	16	Mesleki gelişim	9
Yerel kaynaklar	9	Turist memnuniyeti	9
Kişisel deneyim	13	Profesyonel tatmin	9
Yerel Kültür Bilgisinin Turizme Katkısı	13	Gelecek Davranış Niyetleri	7
Turistik çekicilik	9	Tekrar ziyaret	4
Sürdürülebilir turizm	4	Tavsiye etme	3
Anlatım İçeriği	74	Turist Deneyimi ve Algısı	37
Tarihi unsurlar	21	Anlatımdan fayda	6
Kültürel unsurlar	21	Duygusal etki	23
Gastronomi	21	Öncesi–sonrası algı	8
El sanatları	6		
Ünlü kişiler	5		
Tanıtım Faaliyetleri	15	Rehberlerin Yerel Değer Bilgisi	11
Tanıtım eksikliği	14	Bilgi yeterliliği	1
Tanıtım yeterliliği	1	Bilgi yetersizliği	10
TOPLAM KOD			332

Tablo 3’te belirtildiği gibi rehberleri anlatımlarında en çok resmi kaynaklara (16) ve kişisel deneyimlere (13) yer verdikleri görülmüştür. Yerel kaynaklara (9) görece az değinmelerinin sebebinin, anlatımlarının akademik olarak güvenilir ancak yerel özgünlük açısından zayıf olmasına neden olmuştur. Ayrıca Mustafapaşa hakkında rehberlerin bilgi düzeyi ana teması katılımcılar tarafından 14 kez tekrar edilmiştir. Bu temanın altında rehberlerin Mustafapaşa hakkında bilgi sahipliği (12) alt temasının, bilgi kaynaklarına (2) göre daha yüksek olması, rehberlerin Mustafapaşa hakkında bilgiye sahip olduklarını ancak bu bilginin kaynağını sistematik biçimde ifade edemediklerini düşündürmektedir. Benzer şekilde rehberlerin yerel değer bilgisi ana temasında (11), bilgi yetersizliği (10) baskın bir vurgu olarak ortaya çıkmıştır. Bu anlamda rehberlerin genel anlatı becerilerinin güçlü olmasına rağmen Mustafapaşa’ya özgü yerel değerler, mikro tarih ve özgün kültürel unsurlar konusunda eksiklik yaşadıklarını göstermektedir. Bu anlamda katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

K7 nolu katılımcı “Rehberliğe ilk başlığım yıllarda kaynak kitaplardan bir kısmını elde ettim. Bir kısmı genel olarak günümüzdeki internet kaynaklarından da zaman zaman ediyorum ve tanıdığım köylülerden de birkaç bilgi edinmişim.”

Benzer şekilde K13 nolu katılımcı ise “Genellikle büyüklerimizden duyduğumuz ve Kapadokya hakkındaki kitaplardan. Ayrıca buralı olmamdan dolayı yerel halkla muhabbetimiz olduğu için daha fazla ince detayına kadar gidebiliyoruz, yaşam tarzından kültürüne kadar her şeyin. Kitaplarda yazmayan kısımlara girebiliyoruz.” şeklinde bilgilerinin sistematik olmadığını ifade etmiştir.

Ana temalardan olan anlatım içeriği ana teması çalışmanın en güçlü boyutu olarak ortaya çıkmıştır. Bu temanın alt temaları olan tarihi unsurlar (21), kültürel unsurlar (21), gastronomi (21) benzer seviyede temsil edilmiştir ve el sanatları (6) ve ünlü kişiler (5) olarak temsil edilmiştir. Bu açıdan rehberlerin turlarında Mustafapaşa özelinde çok boyutlu bir anlatım yaptıkları göstermektedir. Öte yandan bulgular Mustafapaşa'ya ait somut olmayan kültürel miras öğelerinden olan el sanatları ve ünlü kişilerin çok bilinmediğini de ortaya koyulmuştur. Buna ilişkin katılımcıların ifadeleri şunlardır:

K2 nolu katılımcı “Mustafapaşa' yı ben mimari ve mübadele için kullanıyorum çünkü ikisini de çok rahat anlatabildiğim fiziksel özelliklere sahip. Evlerde hala mübadele öncesi orada yaşamış Rumlara ait detaylar var. Aynı zamanda bazı yıkılmış olan eski evlerde, günümüzde artık kullanılmayan Roma kemeri gibi güzel mimari elemanlar da var gösterebileceğimiz insanlara, doğal olarak Mustafapaşa'da tur yapmak, insanların Kapadokya mimarisini algılamasını kolaylaştırıyor. Mustafapaşa'ya özgü ünlü bir kişi anlatamam. Ama Mustafapaşa' daki insanların zamanında İstanbul'a yerleşip oradaki havyar endüstrisinde çalışıp tekel olmaları, sonrasında o varlığı Mustafapaşa' da mimariye yansıtılmalarına değiniyorum.”

K1 nolu katılımcı “Köy ile alakalı ünlü kişilerden, işin aslını söylemek gerekirse kişi bazlı olarak çok çalışma yapmadığım için size Mustafapaşa'da şu ünlüdür diyemem. Sadece bir vezirden bahsedilir. Osmanlı Devleti zamanında aslında Mustafapaşa' dan çıkıp bir rum kafilesi ile İstanbul'a gidip, sarayın mutfağına girip daha sonradan mutfaktan vezirliğe kadar yükselen, hatta köyün merkezindeki kilisenin, bu vezirin özel isteği sonucunda yapıldığından bahsedirim. Bunun yanında, yemeklerinden bahsedecek olursak, aslında özellikle tatlılarımı diyebilirim. Genelde Ürgüp üzerinden bilinen kayısı tatlısı ya da işte bizim dolaz diyebildiğimiz pekmezele unla yapılan tatlımın, Mustafapaşa' da çok daha fazla kullanıldığını söyleyebilirim gastronomik olarak. Geleneklerle alakalı da, hâlihazırda insanların karakterlerinin bir tık daha, gene geleneksel iç Anadolu insanından bir tık daha değişik olduğunu söyleyebilirim. Tabi ki bu da eskiden gelen bazı gelenekler sonrasında meydana çıkmış bir bilgi.” şeklinde bahsetmişlerdir.

Diğer ana temalardan yerel kültürün turizme katkısı teması, Mustafapaşa'daki mübadele dönemi ve sonrasında yaşatılan/yaşayan kültürel mirasın tur içerisinden nasıl bir işlevi olduğunu ortaya koymak açısından önemlidir. Bu kapsamda alt temalardan turistik çekicilik (9) teması, sürdürülebilir turizm (4) temasına göre daha sık dile getirilmiş. Buradan Mustafapaşa'nın rehberlerin bakış açısından turistik olarak bir çekiciliğinin bölgedeki diğer gezi noktalarına göre farklılığını olmasına rağmen sürdürülebilirlik boyutunun rehberler tarafından içselleştirilmediğini göstermektedir. Bu temaya ilişkin katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K5 nolu katılımcı “Öncelikle Bölge turizmini yönlendiren büyük acentaların Mustafapaşa' ya daha fazla yer vermesini sağlamak gereklidir. Bu sağlanırsa Mustafapaşa rotalar içine dahil edilirse rehberler gezi noktası ile ilgili bilgileri öğrenir mutlaka.”

K6 nolu katılımcının görüşü ise “Kitapların yoğunlaştırılması, kaynakların artması, insanların daha fazla ilgiyle buraya dönmesi, yerinde görmesi demek, orada bir insan sirkülasyonu yaşatacaktır ve Mustafapaşa' ya tabi ki olumlu etki olacaktır. Çünkü Mustafapaşa'nın bir de bir dönemler nüfusu fazlaydı. Belediye olarak bulunduğu dönemler oldu. Sonra bir kasabaya dönüştü. Tekrardan bu gibi bazı yönetsel anlamda sorunlar yaşadığı dönemler oldu. Bu gibi yerlerde

nüfusun artması demek, oranın kendine has bir bütçesi olması demek, Mustafapaşa 'nın daha iyi kalkınması demek, kalkınabilmek demek, insan ağırlayabilmek anlamına gelir turizmde. Dolayısıyla ben Mustafapaşa' ya bu gibi kaynakların faydalı olacağını düşünüyorum.” şeklindedir.

Rehberlerin mesleki kazanımları ana teması (27) çalışmada en sık tekrar edilen ana temalardan biridir. Bu temanın alt temaları olan mesleki gelişim, turist memnuniyet ve profesyonel tatmin boyutlarının benzer sıklıkla dile getirilmesi, rehberlerin Mustafapaşa'da yaptığı turları mesleki anlamda değerli bulduklarını desteklemektedir. Buna ilişkin katılımcıların ifadeleri;

K8 nolu katılımcı “Anlatımlarla alakalı, dünyanın her yerinden misafir ağırlıyoruz biz bu bölgede ve dolayısıyla gelen insanların bir kısmı Mustafapaşa' daki gibi göçmüş insanlar olabiliyor. Yani bir yerden bir yere göç etmiş mübadeleye maruz kalmış insanlar da olabiliyor. Dolayısıyla onlardaki o duygusal yaklaşımı görmek bence güzel bir şey mübadele köyüne dair. Bunu birkaç kere de yaşadım turlarımda. Örneğin Avusturalya'dan gelen Yunan asıllı bir misafirim vardı, o çok mutlu olmuştu Mustafapaşa' yı gördüğünde. Yine Amerika'da yaşayan ve göçmen olan çok insan var, onlar da ona keza Mustafapaşa' yı beğendiklerini dile getiriyorlar.”

K7 nolu katılımcı “Çoğunlukla Kapadokya bölgesinde günü birlik ya da 2 günlük kısa turlar yapmamızdan dolayı, misafirlerle yeteri kadar fazla zaman geçirmememizle alakalı olmasını da göz önünde bulundurursak, Mustafapaşa ile ilgili verdiğimiz bilgiler, aslında, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarını özetler nitelikte oluyor. Çünkü Osmanlı Devleti'nin yıkılması, ondan sonra Türkiye Cumhuriyeti'nin sancılı bir doğuş sürecinden bahsediyoruz. Mustafapaşa' da verdiğimiz örnek, aslında Türkiye'nin birçok yerini o özellikle nüfus mübadelesi kısmındaki özelliklerini de kapsayan bir durum oluyor. O yüzden misafirlere böyle daha detaylı anlatım yapmak da bize mesleki olarak bilgi kazandırıyor; misafirleri de biraz daha tarihsel olarak elimize almamıza sebebiyet veriyor, bir rehber olarak konuşsam.” şeklinde değinilmiştir.

Tur lideri olarak rehberlerin Mustafapaşa'daki turlarında turistlerin yaşadıkları deneyimleri belirttikleri “turist deneyimi ve algısı” (37) ana temasında özellikle duygusal etki (23) alt temasının öne çıkması rehberlerin anlatılarının turistler açısından çoğunlukla bilişsel değil, duygusal ve deneyimsel bir etki yarattığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte öncesi-sonrası algı (8) alt teması turistlerin gelmeden önce zihinlerindeki düşüncelerinin tur sonrasında Mustafapaşa'ya yönelik dönüştürücü bir unsur olduğunu göstermektedir. Diğer bir ana tema olan turist geri bildirimleri ana temasında (32), benzer şekilde katılımcılar genel itibarıyla olumlu geri bildirim (28) aldıklarını belirtmişlerdir. Bu iki temaya yönelik katılımcı ifadeleri de sonucu destekler niteliktedir.

K11 nolu katılımcı “Kendine has bir otantik kültürünün ve görünüşünün olması ve eski tarihiyle şimdiki tarihinin de birbirinden 180 derece farklı değil. Yani dönüşümler, değişimler var. Bence bu dönüşümlerin, değişimlerin güzel bir şekilde yapıldığına inanıyorum. Olumsuz bakılmasından ziyade ben Kapadokya'nın genelinde de bu dönüşümlerin ne kadar bazı eksikliklerimiz olsa da güzel yapıldığını düşününlerdenim. Tabii ki eksikler eleştirilmesi gereken noktalar var ama dünyanın hiçbir yerinde turizm mükemmel bir seviyede işlemiyor. Mustafapaşa'da da hatta bölgemize göre “Yere sağlam basan dönüşmelerin olduğu ve güzel bir şekilde dönüştürülen o dokuyu korumaya çalışılan bir şey olduğunu düşünüyorum.”

K8 nolu katılımcı “Olumsuz olarak mübadelenin sonuçta insanlara vermiş olduğu bir acı. Çünkü her ne kadar o zaman için gerekli görülse de insanlar mübadelenin sonunda acı çektiler. Öyle bir geri bildirim aldım genellikle, hani insanların göç zorunlu göçe tabi tutulması olumsuzdu. Olumlu olarak da şu anda orada bulunan eserlerin en azından bulunan tarihi kültür varlıklarının korunması ve ziyaret edilmesi...” şeklinde belirtmişlerdir.

Deneyimleri sonrasında turistlerin gelecek davranış niyetleri de önem taşısa da, çalışmada gelecek davranış niyetleri ana teması (7) en az tekrar eden tema olmuştur. Bu kapsamda turda turistler her ne kadar Mustafapaşa ile ilgili olumlu deneyimler yaşasalar da, bu deneyimlerin tekrar ziyaret ya da tavsiyeye dönüşmeyebileceğini ortaya koymaktadır. Bu durum, tanıtım ve deneyim derinliğiyle ilişkilendirilebilir. Tanıtım faaliyetleri ana temasında (15), tanıtım eksikliği alt teması (14) en sık tekrar eden kod olmuştur ve bunun sebebi Mustafapaşa'nın Kapadokya turizminde görünür olmadığını açık bir şekilde göstermektedir. Bu eksiklik geliştirme önerileri ana temasında da net bir şekilde öne çıkmıştır. Geliştirme önerileri ana temasında (34), tanıtım önerileri (21) tur içeriği önerilerine (13) göre daha sık dile getirilmiştir. Katılımcılar Mustafapaşa'nın tanıtım faaliyetlerinde yetersiz kaldıklarını belirtmişlerdir. Bu temalara ilişkin katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

K13 nolu katılımcı “Bir festival sayesinde bilinirlik artar. Yine aynı şekilde belki de bir dizi ya da film çekiminin Mustafapaşa'da olması gerekiyor. Mustafapaşa'nın dizi film platosu olması gerekiyor ki sürekli insanların aklında kalsın. Baktığımız zaman zaten Türk misafirlerin %80'i 2002 yılında seyredilen Asmalı Konak ile Mustafapaşa'yı ve bölgeyi tanıyor. Hala geldiklerinde ilk evleri Buradaymış diye görmek isteyen turumda misafirler oluyor.”

K14 nolu katılımcı “Bu noktada belki sosyal medya tanıtım için aktif bir şekilde kullanılabilir Gokapadokya, Goturkey sayfası çok aktif şekilde kullanılıyor ya da İl Kültür Turizm, ama çok fazla takipçileri yok anladığım kadarıyla. Çok fazla kitleye ulaşamıyorlar. Bence önemli olan şeylerden bir tanesi bu sayfaların daha efektif olarak kullanılması. Instagram, facebook gibi mecraların tanıtım konusunda kullanılması veya acentelerin sayfalarının bir tık belki misafire hitap eden kesimlerinde Mustafapaşa'nın da yer almasının gerektiğini düşünüyorum, sosyal medya sanırım daha öncelikli rol oynar.”

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin görsel sunumunda kelime bulutu kullanılmıştır. Tur rehberleri perspektifinden Mustafapaşa Köyü' ndeki mübadele ve sonrasındaki kültürel mirasın, Kapadokya'da yapılan turlarda nasıl yer bulduğunun ve bu sürecin turizmle bütünleşmesinin, bölgedeki turistik deneyim ve kültürel mirasın yaşatılması açısından taşıdığı öneme ilişkin öne çıkan anahtar kelimeleri çıkarabilme amacıyla ilk adımda kelime frekans analizleri yapılmıştır. Bunun için nitel araştırmalar için kullanılan MAXQDA yazılımından yararlanılmıştır. Görüşmelere katılan 15 rehberle ait tüm ifadeler derlenerek sözcüksel analiz yapılmıştır. Bu kapsamda analiz sonucunda Mustafapaşa Köyü' ndeki mübadele ve sonrasındaki kültürel mirasın, Kapadokya'da yapılan turlarda nasıl yer bulduğunun ve bu sürecin turizmle bütünleşmesinin, bölgedeki turistik deneyim ve kültürel mirasın yaşatılması açısından taşıdığı öneme ilişkin toplam 19698 kelime ve 1800 kelime grubu belirlenmiştir. Yapılan kelime analizi sonrasında elde edilen kelime ve kelime gruplarına yönelik kelime bulutu yapılmıştır. Bu analizde anlam taşımayan ve cümleleri bağlamada kullanılmış olan “fakat”, “ama”, “birkaç”, “veya” gibi ifadelerle elemek amacıyla bir hariç listesi oluşturularak analiz gerçekleştirilmiştir. Hariç listesi ve birleştirilen kelimeler (Mustafapaşa, Mustafapaşa'ya, turist, turiste, rehber, rehber vb.) sonucunda 8083 toplam kelime 1943 farklı kelime grubu elde edilmiştir. Bu bulutta her kelime kullanım sıklığına göre büyük ya da küçük bulutta yer almıştır. Başka bir ifadeyle, her kelime bulutta kullanım sıklığına ile orantılı bir ebatta yer almıştır. Şekil 1'de kelime bulutuna yer verilmiştir.

Şekil 1.

Kelime Frekansı Sonucunda Oluşan Kelime Bulutu Görünümü

Şekil 1’de görülen bulutta da belirtildiği gibi göze çarpan ilk kelimeler “Mustafapaşa”(907) ve “köy” (465) kelimeleridir. Mustafapaşa köyü hakkında yapıldığı için çalışma verilerinde en sık tekrarlanan kelimeler olmuştur. Bu kelimeleri ardından “Tur” (247), “Rehber” (186), “Turist” (152), “Yemek” (121), “Güzel” ve “Bilgi” (81) “Kapadokya” (80) en sık tekrarlanan kelimeler olarak takip etmiştir. Buna göre turist rehberlerinin Mustafapaşa Köyü’ndeki mübadele ve sonrasındaki sahip olunan kültürel mirasın, bölgedeki turistik deneyim ve kültürel mirasın yaşatılması açısından yeterince tanıtılmadığı ve tur rehberlerinin Mustafapaşa ile ilgili bilgilerinin derinlemesine olmadığı tespit edilmiştir. Kelime bulutunun ardından çalışmaya katılan rehberlerin Mustafapaşa hakkında bilgilerinin ne düzeyde olduğu ve bölge tanıtımında Mustafapaşa’nın ne kadar yer aldığına ilişkin görüşlerini Tablo 4’teki gibi belirtmişlerdir.

Tablo 4

Katılımcı Rehberlerin Mustafapaşa Hakkında Genel Bilgi Düzeyleri

Katılımcı	Mustafapaşa Köyü Hakkında Bilgi Düzeyi	Yeterince Tanıtım Yapıldığına İlişkin Görüşü	Turlarında Mustafapaşa’ya Gitme Sıklığı (Yoğun dönem)
K1	Yeterli	Kısmen	2 Günlük turlarda haftada 1 kez giderim
K2	Kısmen Yeterli	Hayır	2 Günlük turlarda haftada 1 kez giderim
K3	Yeterli	Hayır	2 Günlük turlarda haftada 1 kez giderim
K4	Yeterli	Hayır	2 Günlük turlarda haftada 1 kez giderim
K5	Yeterli	Hayır	2 Günlük turlarda haftada 1 kez giderim
K6	Yeterli	Hayır	2 Günlük turlarda haftada 1 kez giderim
K7	Yeterli	Hayır	2 Günlük turlarda haftada 1 kez giderim
K8	Yeterli	Hayır	2 Günlük turlarda haftada 1 kez giderim
K9	Kısmen Yeterli	Hayır	2 Günlük turlarda haftada 1 kez giderim
K10	Kısmen Yeterli	Hayır	3 Günlük turlarda haftada 1 kez giderim
K11	Kısmen Yeterli	Hayır	Çok nadir giderim
K12	Yeterli	Evet	Tüm turlarımda giderim
K13	Yeterli	Hayır	2 Günlük turlarda haftada 1 kez giderim
K14	Kısmen Yeterli	Hayır	Haftada 1 kez kesin giderim
K15	Kısmen Yeterli	Hayır	Çok nadir giderim

Çalışmaya katılan rehberlerin büyük bir çoğunluğu (%60) Mustafapaşa hakkında bilgili olduğunu ifade etmiştir. Kısmen bilgili olduğunu düşünen katılımcılar bir turda anlatım yapabilecek genel bilgilere sahip olduklarını ancak spesifik Mustafapaşa konulu derinlemesine bir sohbet yapamayacaklarını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte katılımcılar Mustafapaşa ile ilgili bilgi kaynakları olarak çoğunlukla Kapadokya konulu kitapları ve özellikle yabancı dilde yazılmış olan mübadele konulu kitapları belirtmişlerdir. Az bir kısmı Nevşehirli oldukları için Mustafapaşalı tanıdıklarından öğrendiği yazılı olmayan bilgileri turlarında kullandıklarını dile getirmişlerdir. Katılımcıların bu konuda yer alan alıntılara örnekler ise;

K7 nolu katılımcı “Rehberliğe ilk başlığım yıllarda kaynak kitaplardan bir kısmını elde ettim. Bir kısmı genel olarak günümüzdeki internet kaynaklarından da zaman zaman ediyorum ve tanıdığım köylülerden de birkaç bilgi edinmişim”....

K9 nolu katılımcı “Bir de köyün muhtarıydı zannedersen bir gün turda grubumu gezdirirken o da sağ olsun böyle kendisi de muhacirmiş zaten, köyle ilgili bilgiler vermişti. Buralardan elde edindiğim bilgiler.”

K1 nolu katılımcı “Keza ilk zamanlardan beri Mustafapaşa'ya bazı sosyal aktiviteler için de gidiyorduk öğrencilik dönemlerimizde. Bunun üzerine de tabii kokartı aldıktan sonra da misafirleri daha iyi gezdirebilmek adına yaptığımız araştırmalar, birebir araştırmaların sonucunda bu bilgileri elde edindim.” şeklindedir.

Öte yandan Mustafapaşa'nın Kapadokya özelinde yeterince tanıtılmasına ilişkin görüşleri sorulduğunda katılımcıların büyük çoğunluğu yeterli bir tanıtım yapılmadığını ifade etmişlerdir. Ayrıca hepsi tanıtımların Kapadokya bölgesi için genel olarak yetersiz olduğunu ve bu açıdan Mustafapaşa'nın da tanıtımının yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcıların ifadeleri genel olarak şu şekildedir:

K11 nolu katılımcı “Bölge genelinde hemen hemen en önem verilmesi gereken yerlerin başında Mustafapaşa geliyor. Çünkü diğer taraflar zaten artık çok ünlü; Göreme'yi tanıtmasanız da olur. Artık bir dünyanın markası hâline geldi. Balonlar son 15 yıldır sosyal medyadan ötürü çok ünlü hale geldi. Kültürel anlamda aktiviteler kültürün önüne geçti. Mustafapaşa geri planda kalan bir yer oldu yabancı turist açısından. Yerli biliyor mu? Yerli de çok bilmiyor, işin doğrusu. Çünkü Asmalı Konaktan örnek verdim. İlk yerlilerin bile geniş sebebi Ürgüp. Asmalı Konak'ı bildikleri için ilk nerede çekildiğini araştırıp gelmemişler. Yerli bilmezken yabancı nereden bilsin. Yeri geliyor yabancı yerliden daha çok biliyor, otellerini araştırıyorlar. Otellere bakarken civar atmosfer ilgilerini çekiyor ve birçok yerliden daha çok bilgi sahibi olarak geldiklerini görüyoruz. Ama yeterli tanıtım yapıldığını hiçbir şekilde düşünmüyorum zaten.” şeklinde durumu açık bir şekilde ifade etmiştir. Benzer bulgu, Akpınar ve Koç'un (2023) çalışmalarında da desteklenmektedir.

Ayrıca katılımcılara liderlik ettikleri turlarının kaçında Mustafapaşa'yı ziyaret ettikleri belirtmeleri istenmiştir. Katılımcıların çoğu turları günübirlik olursa program çok yoğun olduğu için Mustafapaşa'yı dahil etmediklerini fakat iki-üç günlük bir turda mutlaka turlarına Mustafapaşa'yı dahil ettiklerini ve yürüyüş rotası gibi yarım saatlik bir gezi/yürüyüş planı ile evlerin arasında gezindiklerini dile getirmişlerdir. Katılımcılara sorunun devamında Mustafapaşa'nın rehberler tarafından yeterince bilinip bilinmediğine ilişkin görüşleri sorulduğunda, hepsi rehberlik eğitimleri kapsamında bir şeyler öğrendiklerini sonrasında bölgede turlara çıktıkça meslektaşlarından ve köyün yerli halkından yeni bilgiler öğrenerek anlatımlarını zenginleştirdiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca az bir kısmı acentaların turlarında daha fazla kazanç elde etmek üzere bir program belirlediklerini ve bu nedenle Mustafapaşa çoğu turda yer almadığını ifade etmişlerdir. Bu kapsamda katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

Bununla birlikte katılımcılara Mustafapaşa hakkında turistlere yaptıkları anlatımlarda nelere yer verdikleri sorusu yöneltildiğinde; tüm katılımcılar öncelikle mübadele sürecini ve nüfus değişikliği sonucunda yaşanan bu sosyolojik değişimi ele aldıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte büyük çoğunluğu köyün sahip olduğu fiziksel koşullar altında mimar yapıya, taş işçiliğine ve estetik dokunuşlara özellikle değindiklerini aktarmışlardır. Yıldırım'ın çalışmasında (2011) Kapadokya Bölgesi'nde işlemeli ve süslemeli taş evleri Mehmet Şakir Paşa Medresesi ve Eleni Kilisesi, Mustafapaşa köyü mimarisinin hiç şüphesiz en güzel örnekleri arasında olduğunu belirtmesi katılımcıları desteklemektedir. Aynı zamanda katılımcılardan köye ilişkin bildikleri ünlü kişi, yemek, el sanatları, gelenek ve görenekleri sıralamaları istenmiştir. Bu konuda katılımcıların günümüz modern dünyasına yönelik olarak köyde çekilen film ve dizilerden ön plana çıkan isimlerden bahsettikleri görülmüştür. Bu konuda tur rehberleri için popüler kültürün turlarda özellikle ziyaretçilerin ilgisini toplamak adına önemli bir araç olduğu söylenebilir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada, mübadele sonrasında ortaya çıkan kültürel mirasın turizmle etkileşimini anlamak ve bu etkileşimin turist rehberleri aracılığıyla hem turistlerin deneyimi hem de kültürel mirasın korunması açısından taşıdığı önemi vurgulayarak, Kapadokya Bölgesi'nde faaliyet gösteren turist rehberlerinin, Mustafapaşa Köyü'ndeki mübadele geçmişini turistlere nasıl aktarıldığını incelemek amaçlanmıştır. Bu hedef doğrultusunda Mustafapaşa'ya tur düzenleyen ve beş yılın üzerinde mesleki deneyime sahip on beş tur rehberi ile görüşülerek hem onların Mustafapaşa hakkında ne kadar bilgi sahibi oldukları hem de Mustafapaşa'yı turistlere nasıl aktardıklarını ve tur sonunda turistlerin deneyimlerinin nasıl olduğu öğrenilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden görüşme (mülakat) tekniği kullanılmıştır. Görüşme formunda yer alan ifadeler literatürde kültürel miras, Mustafapaşa ve rehberler üzerine yapılmış çalışmalardan elde edilmiştir.

Yapılan görüşmelerle Mustafapaşa hakkında turist rehberlerinin bilgi düzeyleri, bilgi kaynakları, kültürel miras deneyimine yönelik ziyaretçilerin geri bildirimleri ve gelecekteki davranış niyetleri hakkında derinlemesine bilgiler tespit edilmiştir. Ayrıca Mustafapaşa'nın tanıtım yeterliliği ve rehber anlatımlarının Mustafapaşa'ya katkısı da detaylandırılmıştır. Bu kapsamda uygulamaya yönelik önerilerde bulunulmuştur. Araştırmanın sonuçları teorik ve pratik katkılar ışığında sunulmuştur.

Pratik Çıkarımlar

Bu çalışma turist rehberler perspektifinden Mustafapaşa kültürel mirasını bölge turlarına adapte edilebilmesi odağıyla uygulayıcılara ve paydaşlara önemli pratik çıkarımlar sunmaktadır. İlk olarak, turist rehberlerinin tur esnasında yaptıkları anlatı içeriklerinin yapılandırılması gerektiğine yöneliktir. Turist rehberleri Mustafapaşa hakkında çok farklı bilgi içeriklerine sahiptir. Çalışma sonucunda, Bu içerikleri doğru kaynaklardan içini doldurarak bir tur anlatımı yapmaları turist deneyiminin niteliğinin mutlaka artıracak yönündedir. Ayrıca çalışma bir diğer pratik katkı olarak, tur rehberlerinin Mustafapaşa turlarında ziyaretçilerin geri bildirimlerine yöneliktir. Mustafapaşa'yı ziyaret eden ziyaretçiler olumlu geri bildirimler yaptığı ancak bu bildirimlerin başkalarına tavsiye veya tekrar ziyaret niyeti gibi gelecek davranış eğilimlerini harekete geçirmedikleri yönündedir. Bu konuda tekrar tanıtım yetersizliği gündeme gelmektedir. Mustafapaşa'nın tanıtımının yapılması diğer ziyaretçilerin gittikleri ve memnun kaldıkları bir yeri anlatmalarında ve dolaylı tanıtım elçileri olmalarına katkı sunacaktır.

Teorik Çıkarımlar

Alanyazın taramasında Kapadokya Bölgesi'nde bulunan turizm noktalarına yönelik tur rehberlerinin görüşlerine yönelik çalışmalara rastlanmıştır (Çoban, 2019; Çokal, 2015; Çokal, 2023; İli Demirel vd., 2022; Keskin, 2020; Mıstık & Çeşmeci, 2022; Özbek & İskender, 2021). Ancak Mustafapaşa özelinde çalışmalar çok sınırlıdır ve bu çalışmalarda da yerel halkın turizme yönelik algıları çalışılmayı tercih edilmiştir. Bu nedenle alana en önemli katkı Mustafapaşa kapsamında ziyaretçilerin bölgeye gelebilmesinde önemli bir aracı olan turist rehberlerin Mustafapaşa'ya ilişkin yol gösterici bir çalışma olmuştur. Çalışmanın diğer teorik katkısı ise, tur rehberleri ile görüşmeler ışığında kod sisteminin belirlenmesine yöneliktir. Bu kapsamda çalışmada araştırmada 12 ana tema, 30 alt tema ve 332 kod belirlenmiştir. Bu temalar ve kodlar UNESCO tarafından "En İyi Köy" seçilen Mustafapaşa'da belirlenmiş olsa da bu kapsamda hem bölgede hem de bu konuda yapılacak çalışmalara kaynak niteliğindedir. Çalışmada ayrıca teorik bir katkı olarak en sık tekrarlanan kelimelerin belirlenmesidir. En sık tekrar eden kelimeler kelime bulutundan büyük olarak görülen kelimeler olmuştur. Mustafapaşa'nın tanıtım yeterliliği ve turizm potansiyeline yönelik çalışmalarda da benzer sonuçlar ortaya çıkarılacaktır. Ayrıca Mustafapaşa'nın bir köy bile olsa, gelen ziyaretçiler tarafından otantik bulunduğu ve ziyaretçiler ile tur rehberleri tarafından güzel bir yer olduğu kelime frekansı sonuçlarında belirlenmiştir. Ayrıca çalışma bir başka teorik katkısı da en uzun bahsedilen alt temanın tespitine yöneliktir. Katılımcılar en uzun anlatım içeriği ana temasının altında yer alan kültürel ve tarihi unsurlar ile gastronomi alt temalarından bahsetmişlerdir. Bu alt temalar esasında Mustafapaşa'nın en güçlü olduğu alanları oluşturmaktadır. Mustafapaşa hem yerli hem de Muhacir mutfağından oluşan zengin bir sentez mutfak kültürüne sahip olduğunu çalışma da destekler niteliktedir (Ak, 2022; Ardıç Yetiş, 2015). Benzer şekilde Mustafapaşa'nın kültürel ve tarihi dokusu Kapadokya'da bakir kalması ve daha farklı bir mimari ve tarihi doku ile günümüze kadar gelmesi sebebiyle gelen ziyaretçilerin deneyimlerini farklılaştırmaktadır. Bu kapsam da literatürde Mustafapaşa mimarisi ve kültürü ile ilgili yapılan çalışmalar araştırma sonuçları desteklemektedir (Pekak, 2009). Çalışmada katılımcılar tarafından en kısa bahsedilen alt temada bilgi yeterliliği ve tanıtım yeterliliği alt temalarıdır. Bu sonuç çalışmanın en önemli sonuçlarından biri niteliğindedir. Mustafapaşa her ne kadar UNESCO tarafından desteklenmiş ve bu kapsamda yıl boyunca ulusal ve uluslararası platformlarda adından söz ettirmiş olsa da halen gereken ilgiyi ve tanıtımı görememektedir. Rehberlerin bilgi düzeylerinin az oluşu bazen Mustafapaşa'yı tur rotasından çıkarmakta bir sebep oluşturuyor.

Sınırlılıklar ve Gelecek Çalışmalar için Öneriler

Mustafapaşa Köyü'ndeki mübadele ve sonrasında kültürel mirasın, Kapadokya'da yapılan turlarda nasıl yer bulduğunun ve bu sürecin turizmle bütünleşmesinin, bölgedeki turistik deneyim ve kültürel mirasın yaşatılması açısından önemi inceleyen bu çalışma kapsamında Mustafapaşa'nın turizmden yeterince pay alabilmesi ve tur rotalarına dahil edilebilmesi için turizm paydaşlarına ve uygulayıcılara bazı öneriler sunulmaktadır:

- Rehberlerin Mustafapaşa hakkında bilgi düzeyleri kısmen yeterlidir. Bu bilgi düzeyinin yeterli düzeye getirilmesi konusunda meslek odaları, yerel yöneticiler, akademiler ve sivil toplum kuruluşları ile yapılacak bir ortak çalışma ile öncelikle turist rehberlerine yönelik seminerler, uygulama gezilerinin yapılması önerilmektedir.

- Rehberlerin turlarında anlatımları misafirlerin olumlu geri bildirimler sunmasına neden olsa da, gelecek davranış eğilimlerinde bir değişiklik yaratmamaktadır. Bu nedenle Mustafapaşa hakkında tanıtıcı videoların ve turizm organizasyonları ile fuarlarda Kapadokya özelinde Mustafapaşa hakkında bilgilendirici ve cezbedici detaylara yer verilmesi gerekmektedir.

- Benzer şekilde Mustafapaşa'nın tarihi ve ziyaretçilerin ilgisini çekebileceği alanların 360 derece fotoğraf çekimi yapılmalıdır ve bölge acentaları veya turizm paydaşlarına iletilerek tanıtım materyalleri dağıtılmalıdır.

- Mustafapaşa uzun zamandır film ve diziler için doğal bir çekim alanı olarak kullanılmaktadır. Bunun tanıtım faaliyetlerinde kullanılması önerilmektedir.

- Gelen ziyaretçilere bilgilendirme yapılabilmesi için turizm danışma ofisleri Mustafapaşa'nın farklı noktalarında oluşturulmalıdır ve bu noktalarda turistik haritalar ziyaretçilerle paylaşılmalıdır.

- Bununla birlikte yerel yöneticilere ve yerel girişimcilere Mustafapaşa'nın sahip olduğu kültürel mirası sürdürülebilir bir perspektiften aktarabilmeleri için turizm eğitimleri verilmelidir.

- Aynı zamanda sahip olunan kültürel mirası belki bir sivil toplum kuruluşu belki de bir yerel yönetim ev sahipliğinde yaşayan müze, tadım istasyonları gibi işletmelerin açılması önerilmektedir.

- Bununla birlikte çalışma sonuçları ışığında, Mustafapaşa'nın bakir dokusu ve sakin köy havası bozulmasının endişesi yaşandığı ortaya koyulmuştur. Bu nedenle taşıma kapasitesine dikkat edilerek sürdürülebilir turizm faaliyetlerinin Mustafapaşa'ya adapte edilmesi önemlidir.

- Aynı şekilde, bakir oluşu nedeniyle mimari yapının ve köy havasının turizm hareketliliği sonucunda bozulacağı endişesi vardır. Bu endişeler oldukça haklıdır. Bu konuda Bölgede faaliyet gösteren Alan Başkanlığı'nın kaçak yapılaşma veya mimari dokunun bozulmasını engelleyecek uygulamaları devreye sokması önerilmektedir.

- Öte yandan Mustafapaşa'da bir alt yapı ve üst yapı eksikliği, turların bölgeye gelişlerinde bir engel olarak gösterilmektedir. Bu nedenle Mustafapaşa'da araç park alanları ve ziyaretçilerin kullanabilecekleri çeşitli hijyen noktalarının oluşturulması ve bu noktaların düzenli bakımının yapılması önerilmektedir.

- Mustafapaşa meydanında yerel halka hitap eden işletmelerin yanı sıra ziyaretçilere hizmet verebilecek hediyelik eşya, yeme-içme işletmelerinin çeşitlendirilmesi gerekmektedir.

- Mustafapaşa'ya daha fazla ziyaretçi gelebilmesi için acentelerin programlarına Mustafapaşa'yı daha fazla dahil edebilmeleri gerekmektedir. Bu planlamaların revize edilmesi tüm Kapadokya'nın geceleme sayısını artıracak bir planlama niteliğindedir.

- Turizm acenteleri tarafında tanıtım faaliyetleri yapılması, hemen takibinde yine acenteler, rehberler, restoran, otel gibi turizm işletme sahipleri, yerel yöneticiler, dernekler ve yerel halk temsilcilerinin bilgilendirileceği, bilgi alışverişinde bulunacakları toplantılar düzenlenmesi önerilmektedir.

- Bununla birlikte Mustafapaşa kültürel mirasının gelecek nesillere aktarmak ve ziyaretçilere farkındalık yaratmak amacıyla yönelik gastronomi, müzik, halk oyunları, masallar, çocuk oyunları gibi öğeleri içeren festivaller organize edilmelidir.

- Mustafapaşa'nın sahip olduğu doğal güzellikler arasında olan vadileri ve yürüyüş parkurları alternatif turistik çekicilikler olarak kullanılmalıdır.

Öte yandan Mustafapaşa Köyü'ndeki mübadele ve sonrasındaki kültürel mirasın, Kapadokya'da yapılan turlarda nasıl yer bulduğunun ve bu sürecin turizmle bütünleşmesinin, bölgedeki turistik deneyim ve kültürel mirasın yaşatılması açısından önemi inceleyen bu çalışma, öncelikle Mustafapaşa ile sınırlandırılmıştır. Bu nedenle ileriki çalışmalarda farklı destinasyonlarda da bu çalışma yapılabilir. Bununla birlikte, araştırmada seçilen yöntem, katılan katılımcılar, yapılan

analizler ve sonuçlar bu çalışmanın başka bir sınırlılığını oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklem büyüklüğü ve benzer destinasyonları temsil edemeyeceği bir diğer kısıttır. Bu kapsamda çalışma nicel veri toplama yöntemleri ile detaylandırılabilir veya karma yöntemlerle derinlemesine konu hakkında bilgi elde edilebilir. Sonuç olarak Anadolu mozağının küçük ama anlamlı bir modeli olan Mustafapaşa Köyü'nde unutulmaya yüz tutmuş geleneklerin canlandırılması hem yerel halka, hem turizm paydaşlarına hem de kültürel zenginliğin korunup gelecek nesillere aktarımına fayda sağlayacaktır. Bu çalışma ile bu faydaya katkıda bulunulup, gelecek çalışmalara katkı sağlayabilecektir.

Kaynakça

- Ak, S. (2022). *Sürdürülebilir gastronomi turizmi bağlamında yerel mutfağın önemi: Mustafapaşa örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Akdağ, S. G., & Sayar, B. (2020). Revitalization and adaptive re-use in Cappadocia: A taxonomy of creative design solutions for Uchisar boutique hotels. *Journal of Contemporary Urban Affairs*, 4(2), 37–50. <https://doi.org/10.25034/ijcua.2020.v4n2-4>
- Akpınar, G., & Koç, H. (2023). Kapadokya turizminin SWOT analizi ile incelenmesi ve bölgede turizmi geliştirmek için öneriler. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 316–334. <https://doi.org/10.26677/TR1010.2023.1244>
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Sakarya Kitabevi.
- Ardıç Yetiş, Ş. (2015). Kapadokya yemek kültürü ve Mustafapaşa beldesi (Sinassos) örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 3(2), 13–19.
- Balta, E. (2007). *Sinassos: Mübadeleden önce bir Kapadokya kasabası*. Bir Zamanlar Yayıncılık.
- Berk, Ö. (1990). *Ev pansiyonlarında standart oda üretimi araştırması ve Mustafapaşa (Sinassos) örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Bozdağlıoğlu, Y. (2017). Türk-Yunan nüfus mübadelesi ve sonuçları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9-32.
- Cohen, E. (1985). The tourist guide: The origins, structure and dynamics of a role. *Annals of Tourism Research*, 12(1), 5–29.
- Çoban, Ö. (2019). *Turist rehberlerinin tur esnasında destinasyonun gastronomik unsurları hakkında bilgi verme düzeyleri: Kapadokya bölgesi örneği*. Ş. Aydın, Ö. Çoban, Y. Karakuş, & N. Çalışkan (Eds.). 4. uluslararası gastronomi turizmi araştırmaları kongresi bildiri kitabı. ss. 671–675.
- Çokal, Z. (2015). *Bir kültür elçisi olarak profesyonel turist rehberinin turistlere aktarılan kültürel değerlere katkısına yönelik turist algılamaları: Nevşehir örneği* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Çokal, Z. (2023). Turist rehberlerinin mesleki yeterliliklerinin önem performans analizine göre değerlendirilmesi. *Turist Rehberliği Dergisi*, 6(2), 95–112.
- Çokal, Z., & Aslan, Z. (2016). Profesyonel turist rehberinin kültürel değerlere katkısına ilişkin turist algılamaları. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 4(1), 53-69.

- Çorman, G., & Balcı, A. (2025). A theoretical evaluation of the role of tourist guides in the cultural diplomacy process. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 15(ISRIS 2025), 752–777. <https://doi.org/10.48146/odusobiad.1731266>
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: Felsefe–yöntem–analiz*. Seçkin Yayınları.
- Güzel, F. Ö. (2007). *Türkiye imajının geliştirilmesinde profesyonel turist rehberlerinin rolü: Alman turistler üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi.
- Güzel, Ö., & Köroğlu, Ö. (2014). Turist rehberlerinin liderlik ve aracılık rollerinin tur deneyimine etkisi: Dođa turları üzerine bir araştırma. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 13(4), 939-960.
- Huang, S., Hsu, C., & Chan, A. (2010). Tour guide performance and tourist satisfaction: A study of the package tours in Shanghai. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 34(3), 3–33.
- İli, N. D., Çokal, Z., & Keskin, B. (2022). The effect of the pandemic on the performance of tourist guides and the practice of their professions: A qualitative study in the Cappadocia region. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 57–70. <https://doi.org/10.18506/anemon.1003040>
- Keskin, B. (2020). *Kapadokya bölgesini ziyaret eden turistlerin günlük tur deneyimlerinin destinasyon prestiji algılamalarına etkisi: Tur türünün düzenleyici rolü* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Köroğlu, Ö., & Güzel, Ö. (2022). Turist rehberlerinin kültürel arabuluculuk rol boyutlarını belirlemeye yönelik nitel bir araştırma. *Journal of Travel and Tourism Research*, 20, 1-30.
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber*. Nobel Yayınları.
- Mıstık, S., & Çeşmeci, N. (2022). Günöbirlik Kapadokya turunda ziyaret noktaları ve turist rehberlerinin verdiği bilgiler. *Turist Rehberliği Dergisi*, 5(2), 67–80.
- Orakçı, M. (2018). *Karamanlıca kaynaklarda Türkçe konuşan Ortodokslar ve Türk-Yunan ilişkileri (1897–1930)* (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi.
- Özbek, Ö., & İskender, A. (2021). Turist rehberlerinin anlatım performanslarının tur memnuniyetine etkisi: Kapadokya üzerinde bir uygulama. *Journal of Applied Tourism Research*, 2(2), 159-168.
- Özgün, C., & Hamaloğlu, İ. (2019). *Mücadele deneyimi ve Amerikan basınında Türk-Yunan nüfus mübadelesine ilişkin tespitler*. H. Karabađ (Ed.). Mücadele göçmenleri ve Bursa. s. 56. Osmangazi Belediyesi Yayınları.
- Pekak, M. S. (2009). Kappadokia bölgesi Osmanlı dönemi kiliseleri: Örnekler, sorunlar, öneriler. *Orta Dođu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 26(2), 249–277.
- Rabotić, B. (2010). *Professional tourist guiding: The importance of interpretation for tourist experiences*. 20th biennial international congress: New trends in tourism and hotel management.
- Rabotić, B. (2011). Tour guiding as profession: Perceptions and self-perceptions of guides in Serbia. 2nd international research forum on guided tours.
- Seraphin, H. (2013). The contribution of tour guides to destination understanding and image: The case of Haiti via an analysis of “Bonjour Blanc”. International research forum on guided tours.

- Sert, A. N., & Şalvarcı, S. (2020). Profesyonel turist rehberlerinin kültürel yetkinliğinin değerlendirilmesi üzerine bir çalışma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(71), 981–988.
- Sümbül, G., & Karaman, S. (2020). Yerel kültürlerin turist rehberleri tarafından aktarılması. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(4), 2657–2681.
- Toker, A. (2011). *Kültür turizminin sürdürülebilirliğinde profesyonel turist rehberlerinin rolü: Ankara örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi.
- Tsaur, S. H., Chang, K. M., & Tu, J. H. (2019). Exploring tour leaders' cultural competence. International academic multidisciplinary research conference in Japan 2019. ss. 575–592.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, S. (2011). Ürgüp Mustafapaşa'da duvar resimli iki ev. I. uluslararası Nevşehir tarih ve kültür sempozyumu. ss. 111–134.
- Yu, X., Weiler, B., & Ham, S. (2002). Intercultural communication and mediation: A framework for analysing the intercultural competence of Chinese tour guides. *Journal of Vacation Marketing*, 8, 75-87.
- Yu, X., Weiler, B., & Ham, S. (2004). Cultural mediation in guided tour experiences: A case study of Australian guides of Chinese tour groups. *Department of Management Working Paper Series*. 44/04.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Turist Rehberliği Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir. Yazarlar etik kurul izni gerektiren çalışmalarda, izinle ilgili bilgileri (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu, 14.05.2025 tarih ve 2500044428 karar numarası) yöntem bölümünde ve ayrıca burada belirtmişlerdir.

Kurul adı: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Tarih: 14.05.2025

No: 2500044428

ARAŞTIRMACILARIN MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

1. yazar katkı oranı : %50

2. yazar katkı oranı : %50